

Õiguskantsler

Sotsiaaltöö juht Kaie Kaldre
SA Elva Haigla
kaie@chaigla.ee

Teie nr

Meie 15.08.2025 nr 7-9/251090/2505987

Kontrollkäik SA Elva Haigla hooldekodusse

Austatud Kaie Kaldre

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 21. mail 2025. aastal SA Elva Haigla hooldekodu (edaspidi: hooldekodu) tegevust ja hoolealuste elamistingimusi. Õiguskantsleri nõunikega oli kontrollkäigul kaasas tervishoiuekspert. Kontrollkäigust ette ei teatatud.

Õiguskantsleri nõunikud ja tervishoiuekspert tegid ringkäigu hooldekodu ruumides, tutvusid valikuliselt dokumentidega ning vestlesid hooldekodu sotsiaaltöö juhi, töötajate ning hooldekodus elavate inimestega.

Hooldekodu asub haiglaga samas hoones teisel korrusel. Majandustegevuse registri andmetel pakub hooldekodu väljaspool kodu osutatavat üldhooldusteenust (edaspidi: üldhooldusteenus). Kohti on 29 inimesele, kõik kohad olid kontrollkäigu ajal täidetud. Inimesed on majutatud kahekuni neljakohalistesse tubadesse. Majas on lift.

Hooldekodus töötab 10 hooldustöötajat, tegevusjuhendaja ja koristaja. Ööpäevaringselt on tööl kaks hooldustöötajat. Meditsiiniabi on hõlpsalt kättesaadav. Hooldekodus on kasutusel abi kutsumise süsteem. Majas ei kasutata videovalvet.

Hooldustöötajaid tööle võttes kontrollitakse, ega neil ei ole kehtivat [karistust](#) tahtlikult toimepandud kuriteo eest. Sotsiaaltöö juhi sõnul kontrollitakse inimeste tausta tööle asumisel ja edaspidi kord aastas.

Inimestele pakutakse võimalust osaleda mõtestatud vaba aja tegevustes ja nad saavad käia õues.

Kontrollitud hooldusplaanide koostamisel ja uuendamisel oli järgitud seaduse nõudeid. Siiski tuleb plaanide koostamisse ja uuendamisse alati kaasata ka hoolealune ja tema lähedased.

Üldiselt hoolitsetakse inimeste hügieeni eest ja neile on tagatud privaatsus hooldustoimingutel. Ilmnes, et mõnel juhul oli pesemiskordade vahele jäänud rohkem kuni 7 päeva. Sellisel juhul oleks hea praktika kirja panna, miks pesemiskord vahele on jäänud. Tähelepanu tuleks pöörata sellele, et potitooli kasutamisel tagataks inimesele alati privaatsus.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Hoolealuste elukeskkond tuleks kujundada võimalikult hubaseks ja koduseks. Samuti tuleb tagada, et hooldajad pääseksid lamaja juurde voodi mõlemalt küljelt.

Hooldekodu poolt inimesele pakutud rõivad peaks olema ainult tema kasutuses.

Hooldusplaanid

Hooldusplaanid koostab sotsiaaltöö juht, kes kaasab sellesse meditsiiniõe, hooldaja ja tegevusjuhendaja. 2025. aastal võeti hooldekodus kasutusele uus [hooldusplaani](#) vorm. Kontrollitud hooldusplaanides oli käsitletud kõiki [nõutud aspekte](#). Hooldusplaan uuendatakse regulaarselt [kord poolaastas](#). Hooldusplaanid on hooldajatele kättesaadavad.

Sotsiaaltöö juhi sõnul suhtleb hoolekodu pidevalt hooldatavate lähedastega, nii et hooldusplaanide koostamisse neid eraldi ei kaasata. Sotsiaalhoolekande seaduse [§ 21 lõike 2](#) kohaselt peab hooldekodu koostama hooldusplaani üldjuhul koos inimese endaga. Selleks et saada rohkem teavet inimese huvidest, harjumustest jm olulise kohta, peaks hooldusplaani koostamisel osalema ka tema lähedased.

Hooldekodu personali osalemine hooldusplaanide koostamises ja uuendamises on dokumenteeritud. Sellesse tegevusse tuleks kindlasti kaasata ka hoolealune ja tema lähedased ning see dokumenteerida.

Hügieen ja privaatsus

Hooldekodu magamistoad ja hügieeniruumid olid puhtad. Hoolealuseid pestakse ja voodipesu vahetatakse kindlal nädalapäeval graafiku alusel ja need toimingud märgitakse eraldi lehele. Üldiselt tehakse hooldekodus hügieeni tagamisel head tööd.

[Üldhooldusteenusele esitatavate nõuete](#) kohaselt tuleb hoolealust aidata ja juhendada üle keha pesemisel vastavalt vajadusele, kuid vähemalt kord nädalas. Ka Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) on öelnud, et hooldekodu elanikke tuleks üle keha pesta vähemalt kord nädalas.¹ [Tervisekaitsenõuete](#) järgi tuleb vähemalt kord nädalas vahetada ka voodipesu. Hooldekodus on neid põhimõtteid enamasti järgitud. Hoolealuseid pestakse kord nädalas ja vastavalt vajadusele tihemini.

Mõnel inimesel oli pesemiskordade vahele jäänud siiski pikem ajavahemik. Näiteks R. K. (tuba nr 1) oli pestud 2025. aasta mais üle kahe nädala. Samuti oli kahenädalane vahe jäänud sisse veebruaris ja aprillis (dokumenteerimise lehtede kohaselt).

Pesemiskorra edasilükkamise või vahelejäämise põhjused võivad olla erinevad. Näiteks võib juhtuda, et hoolealune haigestub või keeldub pesemisest. Hea praktika kohaselt pannakse dokumenteerimise lehele kirja lühike selgitus, miks pesemiskord vahele jäi.

Meeldiv oli näha, et hooldekodus peetakse tähtsaks privaatsust. Magamistubades on võimalik voodite vahele tõmmata kardinad, sellise eraldamise näevad ette ka hoolekandetasutuse [tervisekaitsenõuded](#).

Siiski tuleks hooldekodul suuremat tähelepanu pöörata sellele, kuidas tagada inimesele privaatsus potitooli kasutamise ajal. Näiteks toas nr 8 asus potitool hoolealuse voodi kõrval ja seda polnud

¹ CPT 2022. a Itaalia visiidi [aruanne](#), p 248.

võimalik hõlpsalt muust ruumist ja teiste inimeste vaateväljast eraldada. Hügieenitoimingute tegemine toanaabri silme all võib olla inimesele häiriv.

Õiguskantsler kordab varasemat seisukohta, et kui hooldekodu mitmekohalises magamistoas vähemalt üks inimene kasutab potitooli, vajab mähkmete vahetamist või pesemist, peab tal olema võimalik teha seda privaatsest.² Ka CPT on öelnud, et selliste toimingute ajal tuleb inimesele tagada privaatvus.³ Privaatvus tuleb tagada ka siis, kui inimene ise sirmi või kardinat ei küsi või kui tema arusaamise võime on vähenenud.⁴

Kehtivad nõuded näevad ette, et üldhooldusteenuse osutaja peab tagama hoolealusele privaatsuse, arvestama tema tahet ja võimekust ning selgitama enne hooldustoimingu tegemist selle sisu. Hooldusteenuse korraldamisel palub õiguskantsler võimaluste piires arvestada hooldatavate ja nende lähedaste soove. Eriti puudutab see olukordi, kui hooldustoiminguid teeb vastassoost hooldustöötaja või kui hooldatav on varem kogenud vägivalda.

Terviseseisundiga seotud toimingud

Hooldekodus jälgitakse regulaarselt hooldatavate terviseseisundit. Hooldustöötajad mõõdavad korrapäraselt hoolealuste vererõhku, pulssi, vere hapnikusisaldust ja kehatemperatuuri. Kui inimese terviseseisund halveneb, pööratakse perearsti poole. Kõik konsultatsioonid dokumenteeritakse perearsti infosüsteemi kaudu, kust info liigub automaatselt ka tervise infosüsteemi. Kiirema abivajaduse korral on võimalik haigla õendusosakonnast kutsuda meditsiiniõde või arst.

Kui osutub vajalikuks saada eriarsti konsultatsiooni, koostab saatekirja perearst. Eriarsti juurde läheb inimene kas koos lähedastega või nende tellitud transpordiga. Elva Haiglas töötab mitu eriarsti (nt neuroloog, psühhiaater, kirurg), kelle vastuvõtule saab hoolealuse saata ka hooldekodu töötaja. Samas hoones asub ka SYNLABi proovivõtupunkt. Analüüse saab anda kohapeal või võtab neid vajadusel pereõde hoolealuse juures.

Raviskeemid koostab enamasti haigla, kust inimene hooldekodusse saabub. Vajadusel perearst vormistab ja muudab raviskeemi ning pikendab ka retsepte. Ravimid komplekteerib apteek. Ravimite jaotamise eest vastutab sotsiaaltöö juht, kes täidab kord nädalas inimeste ravimpinalid vastavalt raviskeemile. Ravimeid hoitakse tema kabinetis originaalpakendites lukustatud kapis ning need on igal hoolealusel individuaalsed. Kabineti võtmed on sotsiaaltöö juhil ja haldusjuhil. Täidetud ravimpinalid paigutatakse lukustatud kappi, mis asub töötajate puhketoas, hooldajad annavad ravimeid välja vastavalt kindlale ajakavale. Hooldekodus dokumenteeritakse ka käsimüügiravimite (nt valuvaigistid) kasutamine.

Hooldekodus on mitmeid voodihaigeid, kes vajavad abi kõigis igapäevastes toimingutes, sealhulgas regulaarset pööramist lamatiste vältimiseks. See on hooldajate ülesanne. Pööramisel kasutatakse tõstelinasid. Üldiselt jälgitakse, et lamajate asendit vahetataks regulaarselt. Pööramiskorrad pannakse kirja asendimuutmise lehele, et sellest oleks pidevalt selge ülevaade. Siiski selgus kontrollitud dokumentidest, et hoolealuse A. O. (tuba 9) pööramise kohta puudusid märkmed 04.05 kogu päeva vältel. Muudel päevadel oli inimene jäetud mõned korrad pööramata

² Õiguskantsleri 11.03.2025 kontrollkäik [OP Eakatekodu OÜ Loksa kodusse](#), lk 7 ja 11.05.2023 kontrollkäik [Marta Kodusse, lk 4](#).

³ CPT 2022. aasta Rumeenia visiidi [aruanne](#), p 141.

⁴ Vt viide 2.

öisel ajal vahemikus kella 01–05. Hooldekodu selgitas kontrollkäigu ajal, et sellega soovitakse vältida öösel inimese asjatut äratamist.

Voodihaige ei tohi olla pikka aega ühes asendis. Lamavaid hooldatavaid tuleks pöörata ka öösel iga kahe tunni tagant.⁵ Tervishoiuekspert rõhutas, et surve ristluudele, puusadele ja kandadele võib juba 1–2 tunni jooksul põhjustada kudede isheemiat ja lamatisi. Madala riskiga patsienti, kes on hea toitumusega, kuiva nahaga ja liikuvusega, võib öösel pöörata harvemini (3–4 tunni tagant), kuid seda saab teha ainult individuaalse riskihindamise ja dokumenteeritud otsuse alusel. Seetõttu tuleb lamajaid pöörata ööpäev läbi, järgides kindlaid ajavahemikke. Regulaarse pööramisega on võimalik vältida lamatiste ning muude nahakahjustuste teket. Seetõttu on oluline, et ka öösel ei jäetaks lamajate pööramist vahele.

Hooldekodus on võimalik saada kiiresti mitmesuguseid meditsiiniteenuseid. Ravimeid käideldakse hoolikalt. Hea on, et on olemas lamatiste ennetamise tegevusplaan, kuid lamatiste ennetamiseks on oluline hinnata iga lamaja asendivahetuse vajadust.

Olme

Hea on see, et hooldekodu elanikud saavad oma asju hoida lukustatavates kapikestes. Lukustatud kappe on soovitanud kasutada ka CPT.⁶

Hooldekodu magamistoad olid pigem askeetlikud, need sarnanesid haiglapalatiiga. Mitmetes tubades oli siiski toalilli ja vaase lilledega. Kuna hooldekodu on seal elavate inimeste kodu, on oluline kujundada nende elukeskkond võimalikult hubaseks ja koduseks. Eriti tähtis on see dementsusega inimeste jaoks, et nende toimetulekut toetada.⁷ Toaseinu saab näiteks kaunistada piltidega või muul moel. See aitab toetada inimese head enesetunnet. Hoolekandeesutuste magamistubade hubaseks muutmisele on tähelepanu juhtinud ka CPT.⁸

Magamistubade sisustus peab olema [kehtivate nõuete](#) järgi paigutatud nii, et hooldustöötaja pääseks vajaduse korral inimese voodi juurde mõlema külje pealt. Eriti oluline on see lamajate puhul, keda tuleb hooldada voodis. Hooldekodus on voodid väiksemates tubades paigutatud küljega seina äärde (näiteks toas nr 12). Selliselt pääseb hooldustöötaja voodi juurde vaid ühest küljest ja see teeb lamaja regulaarse pööramise keerulisemaks.

Palun muutke hoolealuste elukeskkond hubasemaks ja tagage lamajatele juurdepääs voodi mõlemast küljest.

Rõivad

Hooldekodu elanikud võivad kanda enda või ka hooldekodu pakutud rõivaid. Inimeste oma rõivad märgistatakse, kuid hooldekodu pakutavad rõivad ei ole märgistatud. Seetõttu ei ole inimestel võimalik pärast riiete pesemist alati samu rõivaid (sh aluspesu) tagasi saada, sest need on ühiskasutuses. Selline kord võib panna inimest tundma end väheväärtuslikuna.

⁵ MTÜ Inkotuba, 2012. „Omastehooldaja käsiraamat. Koduste haigete põetamisest. Kolmas parandatud ja täiendatud trükk“, lk 67.

⁶ CPT 2020. aasta Moldova visiidi [aruanne](#), p 112.

⁷ MTÜ Elu dementsusega, 2018. „[Hoolekandeesutuses dementsusega inimeste füüsilise keskkonna kohandamise ekspertanalüüs](#)“, lk 29.

⁸ CPT 2008. aasta Leedu visiidi [aruanne](#), p 96.

Üks võimalik lahendus on näiteks pesu pesemine eraldi pesukottides või rõivaste märgistamine, nii et pesu jõuaks pärast pesemist taas sama inimese kätte. Ka CPT on pidanud oluliseks, et inimesel oleks võimalik kanda vaid temale määratud riideid.⁹

Õiguskantsler palub hooldekodul leida võimalused, et inimese rõivad oleks ainult tema kasutuses.

Toitlustamine ja joogivesi

Päevas pakutakse süüa kolm korda: kell 9 hommikueinet, kell 13 lõuna- ja kell 17 õhtusööki. Õhtul pakutakse ka oodet. Inimesed olid hooldekodus pakutava toiduga üldiselt rahul. Toit valmistatakse SA Elva Haigla köögis ja viiakse osakondadesse termokandikutel. Süüa on võimalik puhketoas, kuid inimesed eelistavad süüa oma magamistoas.

Joogivett pakutakse inimestele nokaga kaanega topsidest. Sotsiaaltöö juhi sõnul tulevad hooldustöötajad veejoomise vajalikkust hoolealustele meelde. Topsid olid asetatud öökappidele, mis alati ei olnud inimese käeulatuses.

Õiguskantsler palub hooldekodul jälgida, et kui hoolealune on võimeline ise jooma, siis peab joogivesi olema talle pidevalt kättesaadav.

Vaba aja veetmine ja aktiveerivad tegevused

Hooldekodus on tööl tegevusjuhendaja. Tegevusjuhendaja viib läbi päevakavas ettenähtud tegevusi: nii ühistegevust hommikuringis kui ka pärastlõunal. Samuti on ennelõunal ette nähtud aeg individuaalseteks tegevusteks. Tegevusjuhendaja viib inimesi ka õue jalutama.

On kiiduväärt, et hoolealustel on võimalik osaleda mõtestatud vaba aja tegevustes ja on leitud võimalused viia inimesi õue. Aktiveerivad tegevused aitavad säilitada emotsionaalset ja funktsionaalset võimekust.¹⁰ Tähtis on, et igaüks liiguks nii palju, kui tema tervises seisund võimaldab. See aitab ennetada liikumisvaegusest tulenevaid probleeme.

Õiguskantsler palub ka edaspidi jälgida, et võimalikult paljud hoolealused saaksid õues viibida ja veeta mõtestatult vaba aega.

Ootan Teilt tagasisidet hiljemalt 15. septembriks 2025.

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

⁹ CPT 2015. a Moldova visiidi [aruanne](#), p 179.

¹⁰ M. Jaanisk jt, „Hoolides ja hoolitsedes“. Õpik-käsiraamat hooldustöötajatele. Tartu Tervishoiu Kõrgkool. Kirjastus Argo, 2015, lk 51.

Teadmiseks: Sotsiaalkindlustusamet

Helen Ojamaa-Muru 6938414
Helen.Ojamaa-Muru@oiguskantsler.ee